PŘÍSPĚVEK K PRVNÍM MEZINÁRODNÍM ÚSPĚCHŮM ČESKOSLOVENSKÉ ŽENSKÉ BASKETBALOVÉ REPREZENTACE PO II. SVĚTOVÉ VÁLCE

THE CONTRIBUTION TO THE FIRST INTERNATIONAL SUCCESSES OF CZECHOSLOVAK WOMEN'S BASKETBALL TEAM AFTER THE WORLD WAR II

M. Krajcigr

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra tělesné výchovy a sportu

Abstract

The presented article deals with the Czechoslovakian women basketball especially on the international field. The paper is mainly focused on basketball representation from 1950 to 1952. It also outlines the beginnings of the Czechoslovak women's national team from the first unofficial presence in the international field in 1923 to the first participation in the official European Championships in 1950. It was in the years 1950 to 1952 that the Czechoslovak women's basketball team achieved its first official international success. In 1950, the team won a bronze medal at the European Championships in Budapest. Two years later, in 1952, the representation continued this success in Moscow. At the third European Championships, the Czechoslovak women's national team won silver. Czechoslovak players belonged to the European top in the 1950s. They remained at this level even after 1952.

Keywords: basketball; Czechoslovakia; players; officials; results

Souhrn

Následující stať pojednává o československém ženském basketbalu, a to především v jeho mezinárodní rovině. Je hlavně zaměřen na basketbalovou reprezentaci po druhé světové válce především pak od roku 1950 do roku 1952. V úvodu nastiňuje také začátky československé ženské reprezentace od jejího prvního neoficiálního působení na mezinárodní úrovni v roce 1923, po první účast na oficiálním mistrovství Evropy v roce 1950. Právě v letech 1950 až 1952 dosáhla československá ženská basketbalová reprezentace prvních velkých mezinárodních úspěchů. V roce 1950 získala bronz z mistrovství Evropy v Budapešti. O dva roky později v roce 1952 navázala na tento úspěch v Moskvě. Na třetím mistrovství Evropy pak získaly československé reprezentantky stříbro. Československé hráčky se tak řadily v padesátých letech 20. století k absolutní evropské špičce. Na této úrovni se pak dokázaly udržet i několik následujících let.

Klíčová slova: basketbal; Československo; hráči; funkcionáři; výsledky

Úvod

K prvotnímu seznámení s basketbalem v českých zemích došlo již na konci devatenáctého století, když vůbec první ukázkové utkání bylo sehráno v roce 1897 na Reálném gymnáziu ve Vysokém Mýtě. Zasloužil se o to učitel tělesné výchovy Jaroslav Karásek.¹ Zmíněné utkání však bylo opravdu jen jakousi ukázkou basketbalu a následně k většímu zájmu o něj v tomto období nedošlo. Od konce 19. století až do I. světové války se košíková, což byl dříve oficiální výraz pro tuto hru v Českých zemích, příliš neujala. K růstu popularity basketbalu zde došlo až po roce 1918 a to zprvu zejména zásluhou křesťanského sdružení Young Men's Christian Association (YMCA).² Prostřednictvím organizace

¹ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 20.

² Tlustý, T., & Štumbauer, J. (2013). *Tělesná výchova a sport v organizacích YMCA a YWCA v meziválečném Československu*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKÁRNA, s. 48.

YMCA začal v Československu působit Joseph Amos Pipal,³ který zde následně vedl kurzy amerických her.⁴ Ten zde také položil základy sportovního tréninku. Součástí seznámení s těmito hrami bylo i obeznámení s technikou basketbalu, jeho tehdejšími pravidly a také v rámci něho byla sehrána první basketbalová utkání. Dalšímu rozvoji pomohlo i začlenění basketbalu do působnosti Československého volejbalového svazu. Tímto vznikl v roce 1924 Československý volejbalový a basketbalový svaz (ČBVS). Ve dvacátých letech se také začaly formovat první basketbalové kluby.⁵ Basketbal se dále začal šířit i v Sokole a následně i v Orlu. V té době byl však basketbal v ČOS a v Orlu pouze jako jeden z doplňkových sportů, které byly do nich postupně zařazovány v rámci tzv. modernizace obsahu. Přímá spolupráce mezi ČBVS a Českou obcí sokolskou (ČOS) probíhala až od roku 1933.⁶

Na mezinárodní úrovni došlo k našemu prvnímu ženskému reprezentačnímu utkání v roce 1923.⁷ Jednalo se ovšem spíše o improvizovaný zápas, protože nešlo o československou basketbalovou reprezentaci v pravém slova smyslu. V tomto roce se v Monte Carlu konaly ženské hry, kde československý tým propagoval ženskou házenou. Československý ženský házenkářský výběr se musel zúčastnit i turnaje v basketbalu.⁸ Prvními československými basketbalovými reprezentantkami se tak staly hráčky házené. Milena Lauferová Havlíčková,⁹ jedna z reprezentantek, vzpomíná na celou událost v Monte Carlu takto:

„... V roce 1923 jsme jely propagovat, na hry do Monte Carla českou házenou, ale musely jsme startovat i na basketbalovém turnaji. Spěchaly jsme do YMCA a tam jsme narychlo pochytyly, co se dalo.¹⁰ Kombinace v poli, to nám šlo. Ale když jsme postoupily před cíl, tedy pod koš, tam jsem si uvědomila, že ten povědomý náprah ke střele musím změnit. No dělaly jsme, co jsme mohly. Všechny zápasy jsme samozřejmě prohrály, ale oplatily jsme to soupeřkám v házené. Košíková se nám všem velmi líbila, i když jsme zůstaly u házené. Ovšem na skutečnosti, že jsme byly prvními reprezentantkami republiky v košíkové, to nic nemění...“¹¹

Dalším mezinárodním měřením sil československých basketbalistek bylo první ženské neoficiální mistrovství Evropy (ME). Tento turnaj, který zorganizovala Mezinárodní sportovní federací žen (FSFI), se konal v roce 1930. Toto neoficiální ME ale proběhlo jen jako turnaj tří zemí a československé reprezentantky v něm odehrály pouze jediné utkání,¹² ve kterém podlehlly Polsku 8:12.¹³ Žádného oficiálního mistrovství Evropy či mistrovství světa se československé reprezentantky do začátku, po-
tažmo do konce II. světové války nezúčastnily. Organizovány ovšem byly domácí mistrovské soutěže mužů i žen.¹⁴ Na mezinárodní úrovni docházelo k utkáním jen sporadicky. Poslední ženské mezistátní

³ Joseph Amos Pipal (18.1.1874–10.8.1955) byl trenérem atletiky, amerického fotbalu a basketbalu. Od roku 1919 působil v Praze jako ředitel sdružení YMCA. Dále také připravoval československou atletickou reprezentaci na VII. letní olympijské hry. V listopadu roku 1920 odcestoval zpět do USA. Na naše území se vrátil v únoru 1921 a působil zde do července 1921. Poté se vrátil definitivně do USA a do roku 1946 působil v Los Angeles na Occidental College.

⁴ Mezi tyto hry patřil basketbal, volejbal, softball (dřívější název playgroundball) a házení kroužků na cíl (dřívější název quoits).

⁵ Mezi úplně první basketbalové kluby patřily týmy z Prahy: YMCA, Marathon a UNCAS. Tlustý, T. (2012). Historie basketbalového týmu YMCA Praha v meziválečném období. *Studia Kinanthropologica*, 13(2), 137–144.

Tlustý, T. (2012). Historie basketbalového týmu Uncas Praha v meziválečném období. *Studia Kinanthropologica*, 13(3), 332–337.

⁶ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 28.

⁷ Jednalo se o první mezinárodní měření sil v košíkové pro Československo. Ženy tak sehrály mezinárodní utkání dříve než muži, i když se nejednalo přímo o basketbalovou reprezentaci.

⁸ Najbrt, F. (1969). První krůčky ženského basketbalu. *Československý sport*, 17(16).

⁹ Milena Havlíčková byla československá reprezentantka v házené, která se později provdala za Josefa Laufera, který byl sportovním reportérem.

¹⁰ Na turnaj v košíkové připravoval házenkářky František M. Marek pouhé čtyři dny před odjezdem.

¹¹ Novotná, J. (1970). O ženském basketbalu doby kamenné. *Československý sport*, 18(19), 5.

¹² Jednalo se o semifinálový zápas. Vítěz tohoto utkání se střetnul ve finále s Francií.

¹³ Bělohávek, J. (2010). *100 let českého vysokoškolského sportu*. Praha: Olympia pro Českou asociaci univerzitního sportu.

¹⁴ V letech 1929–1938 získal v ženské soutěži titul tým VBVS Praha.

utkání československé reprezentace před II. světovou válkou bylo sehráno v únoru roku 1938. Jednalo se o zápas s Lotyšskou reprezentací, který naše hráčky prohrály 20:34.¹⁵

V období Protektorátu Čech a Moravy se hrály pochopitelně pouze domácí soutěže.¹⁶ I když toto období nepatří z pohledu našich dějin mezi nejsvětější, sport i přesto v tomto čase patřil do každodenního života lidí. Díky němu se mohli lidé sdružovat a také mohl sloužit jako ventil k uvolnění národních citů.¹⁷ Basketbal nebyl v tomto ohledu výjimkou, především pak lákal mladé hráče a hráčky.¹⁸ Za příklad basketbalových protektorátních soutěží může sloužit mistrovství Čech a Moravy, které se uskutečnilo v roce 1942 na otevřeném hřišti na Štvanici. Ženský titul získaly hráčky UNCAS Praha. Těm se povedlo triumfovat i na jaře roku 1943 na Velké ceně Prahy.¹⁹ V závěrečném údobí války se hrálo jen na místní úrovni či vůbec.²⁰

Po konci druhé světové války se rozeběhly nejen domácí soutěže, ale začala se hrát znovu i mezinárodní utkání. Velmi rychle byla vytvořena československá basketbalová reprezentace mužů i žen, která záhy překonala výsledky v období před II. světovou válkou.²¹ Prvním poválečným ženským mezinárodním měřením sil na klubové úrovni byla v prosinci v roce 1946 Velká ceny města Prahy.²² Úspěchem na mezinárodním poli byla i výhra našich ženských reprezentantek na IX. ročníku akademických her v Paříži ze srpna roku 1947.²³ V roce 1949 na X. Světových univerzitních hrách v Budapešti skončila naše děvčata na třetím místě.²⁴ Pro ženský československý basketbal byl ale zlomový až rok 1950.²⁵ Právě od tohoto roku se mezi pravidelné účastníky oficiálních turnajů FIBA²⁶ zařadila i československá ženská basketbalová reprezentace.²⁷

Bronz pro Českoslovačky z II. ME žen v Budapešti

Mezi první velké úspěchy ženské reprezentace Československa se řadí třetí místo z II. mistrovství Evropy. Mistrovství se konalo v maďarské Budapešti ve dnech od 14. do 20. května 1950. Základy kvalitního družstva ČSR byly ovšem položeny již mnohem dříve.²⁸

Přípravy na toto ME byly odstartovány začátkem roku 1950 a využito bylo několika míst po republice.²⁹ V původní široké nominaci se vyskytlo až 33 jmen. Za šest týdnů byl technickou komisí počet zúžen na 18. Po této úpravě následovalo soustředění v Liberci, kde bylo využito tamního tréninkového tábora.³⁰

První přípravný zápas byl odehrán ještě před soustředěním v Liberci. Československé reprezentantky jej odehrály v pražské sokolovně v Riegrových sadech na Vinohradech proti Maďarsku. Pro

¹⁵ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia.

¹⁶ Dne 1. září 1942 byl zakázán Sokol. Díky tomu a dalším restrikcím se zápasy mnohdy odehrávaly v nevyhovujících podmínkách.

¹⁷ Štumbauer, J. (2018). Tělesná výchova a sport v protektorátu Čech a Moravy. *Česká Kinantropologie*, 22(2), 87–108.

¹⁸ Mistrovství mládeže se účastnilo v 79 okresech až 520 družstev (5 200 mladých basketbalistů).

Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 65.

¹⁹ Jednalo se o předchůdce později slavného turnaje. V tomto roce se turnaj uskutečnil na pražské Ořechovce.

²⁰ Důvodem bylo totální válečné úsilí.

²¹ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia.

²² Turnaje se zúčastnila tři československá družstva (Sokol Pražský, Sparta a VSK) a jedno francouzské (Lutèce Olympique Paris). Turnaj vyhrála Sparta Praha.

²³ Československo porazilo Itálii 23:15.

²⁴ Hájek, F. (1949). Basketbalové poznatky z Budapešti. *Instruktor pro míčové hry*, 1(9), 140–141 a také z Mrázek, S. (1949). Košíková žen na X. SALH. *Instruktor pro míčové hry*, 1(9), 138–139.

²⁵ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 110.

²⁶ FIBA je francouzská zkratka pro Fédération Internationale de Basket-ball Amateur, která se překládá jako Mezinárodní basketbalová federace. Tato mezinárodní sportovní federace vznikla 18. června 1932 v Ženevě.

²⁷ Gacík, J. (2007). *Kronika československého a slovenského basketbalu*. Žilina: BADEM.

²⁸ Házená, košíková, odbíjená, II., 1950, č. 3, s. 80.

²⁹ Jednalo se o tréninková střediska v Praze, Brně a poté i v Liberci.

³⁰ Házená, košíková, odbíjená, II., 1950, č. 3, s. 80.

širokou veřejnost, neznalou basketbalových pravidel, byla v místě konání basketbalová pravidla prodávána. Domácí reprezentantky podlely hostujícím v poměru 37:39 (17:16),³¹ když Českoslovačky brzdila špatná úspěšnost střelby trestných hodů, kterou se snažily vykompenzovat kondicí a dobrou technickou hrou. Ta ovšem na výhru se soupeřem před 4 000 diváky nestačila.³² Za ČSR se prosadily: Kopáčková (9 bodů), Bartlová (8 bodů), Patková (6 bodů) a Preussová (5 bodů).³³

Obrázek 1./ Figure 1.

Momentka z přípravného utkání s Maďarskem./ A snapshot from the preparatory game against Hungary.

Posty, jak jsou známe v dnešní době, dříve nebyly.³⁴ Bylo tomu tak i v době těchto příprav. K tomuto tématu se vyjádřila tehdejší reprezentantka Eva Sládečková Preussová:

„...Začínala jsem u trenérky Kněnické a u Pepíčka Klímy. Ten mě pozval do UNCAS. Hodila jsem se jím jako obránkyně. V padesátých letech jsem hrála ve Spartě, pořád v obraně většinou s Lídou Šolcovou. Závodně jsem běžela stovku i dvoustovku. Měla jsem dobré fyzické předpoklady...“³⁵

V průběhu příprav odehrály československé reprezentantky další tři přípravná utkání. Všechna tato měření sil skončila vítězstvím Čechoslovaček. Do místa konání ME dorazila reprezentace teprve den před prvním utkáním, protože se ještě ve své domovině účastnila přehlídky na oslavu konce války, která se konala 7. května.³⁶

Po skončení všech soustředění a přípravných zápasů byla vybrána tato sestava v čele s trenérem Lubomírem Dobrým: Miroslava Tomášková Štaudová (Sokol Žabovřesky), Stanislava Bartlová (Sokol Žabovřesky), Zdena Vágnerová Dobrá (Sokol Žabovřesky), Jiřina Holešovská (Sokol Žabovřesky), Marie Chytilová Schreinostová (Bratrství Sparta), Hana Ezrová Kopáčková (kapitánka, Bratrství Sparta), Eva Frágnerová (Bratrství Sparta), Eva Preussová (Bratrství Sparta), Ludmila Šolcová (Bratrství Sparta), Miroslava Hejná (Bratrství Sparta), Věra Peyrková (Zbrojovka Brno), Marie Kučerová (Zbrojovka Brno) a Věra Patková (Slavia ZJS Dynamo Praha).³⁷

³¹ Stav v poločase.

³² Ruch v tělovýchově a sportu, V., 1950, č. 14, s. 3.

³³ Rudé právo, XXXI., 1950, č. 4, s. 6.

³⁴ V této době se dělily posty v basketbalu na útočníky a obránce. Toto rozdělení bylo postupem času s vývojem hry změněno a každý hráč hrál v útoku i v obraně.

³⁵ *Pocta basketbalovým legendám.* (2014). Dokumentární cyklus České televize.

³⁶ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy.* Praha: Olympia, s. 110.

³⁷ Tamtéž, s. 112.

Obrázek 2./ Figure 2.

Československé reprezentantky na nástupu při slavnostním zahájení ME./ Czechoslovakian representatives at the opening ceremony of the European Championship.

Na II. mistrovství Evropy bylo pozváno 24 zemí a přihlášku odeslala polovina těchto týmů. Počet účastníků byl tedy 12. Losování, které rozdělilo účastníky do tří skupin, proběhlo na zasedání technické komise za přítomnosti Williama Jonese, předsedy FIBA. Do finálové skupiny postoupily vždy dva nejlepší celky z každé skupiny. Utkání se hrála na otevřeném stadionu Ujpest pro 15 000 diváků, kde se pro účely ME položila dřevěná palubovka. Tento turnaj byl pro naše reprezentantky první velkou akcí v evropském měřítku. Na prvním mistrovství konaném v roce 1938 v Římě chyběly.³⁸

Ve skupině C bylo společně s Československem vylosováno Švýcarsko, Itálie a Nizozemsko. V tomto pořadí odehrály československé reprezentantky utkání se všemi těmito soupeři. V prvním měření sil dokázala ČSR jasně zvítězit 70:16 (28:5) nad Švýcarskem, když se nejvíce bodově dařilo Chytilové s 19 body. Dále skórovaly: Frágnerová (12 bodů), Ezrová Kopáčková (11 bodů), Tomášková Štaudová a Dobrá Vágnerová (8 bodů), Bartlová (6 bodů), Patková a Šolcová (2 body) a Preussová s Peyrkovou (1 bod). Za soupeře se nejvíce střelecky prosadila s osmi body Liliane Pfeuti.³⁹

Druhé utkání s Itálií tak jednoznačné nebylo. Českoslovačky po naprosto vyrovnané první půli vyhrály rozdílem šesti bodů 40:34 (21:21). Nejvíce bodů za ČSR zaznamenala Ezrová Kopáčková. Vstřelila o dva body méně než nejlepší střelkyně Italek Liliana Ronchetti s 12 body. Za naše se dále prosadily: Preussová (9 bodů), Štaudová, Tomášková a Dobrá Vágnerová (6 bodů), Hajná (5 bodů), Chytilová (3 body) a Frágnerová (1 bod).⁴⁰

Základní skupinu zakončilo Československo 16. května zápasem s Nizozemskem. Po vyrovnaném prvním poločase (16:11) zvítězila ČSR rozdílem 29 bodů 48:19. Body dávaly: Frágnerová (14 bodů), Štaudová Tomášková (10 bodů), Chytilová (8 bodů), Ezrová Kopáčková (7 bodů), Kučerová (4 body), Peyrková (2 body) a Preussová (1 bod). Za Nizozemsko dala Bep van Petten 7 bodů a byla nejlepší střelkyní svého týmu v tomto utkání.⁴¹

³⁸ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 110.

³⁹ FIBA Archive. 1950 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 7. listopady 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/2/grid/C/rid/328/sid/2271/tid/270/_/1950_European_Championship_for_Women/statistic.html

⁴⁰ FIBA Archive. 1950 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 7. listopady 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/4/grid/C/rid/328/sid/2271/_/1950_European_Championship_for_Women/statistic.html

⁴¹ FIBA Archive. 1950 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 7. listopady 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/5/grid/C/rid/328/sid/2271/tid/270/_/1950_European_Championship_for_Women/statistic.html

Čechoslovačky se po základní skupině klasifikovaly do finálové skupiny, kde se postupně utkaly se Sovětským svazem (SSSR), Francií, Maďarskem a Polskem. Dále se jim do celkového pořadí započítával zápas s Itálií. Ve skupině o 7. až 12. bylo Rakousko, Švýcarsko, Bělorusko, Rumunsko, Izrael a Nizozemsko.⁴²

Hned na úvod finálové skupiny podlehla československá reprezentace výběru ze SSSR vysoko 41:81 (13:41). Pro naše reprezentantky se jednalo o čtvrtý zápas ve čtyřech dnech a je možné, že se projevila únava. Ze začátku zápasu, ke kterému nastoupila základní pětka ve složení Preussová, Bartlová, Tomášková a Frágnerová, nedokázaly naše reprezentantky prvních pět minut vůbec skórovat. Soupeřkám se střelba dařila.⁴³ Vytvořily si tak pro ně slibný náskok. Ve druhém poločase se ČSR bodově zvedla. Na výhru to ovšem nestačilo.⁴⁴

Ve druhém utkání se Čechoslovačkám dařilo o poznání lépe. V poločase vedly nad Francouzkami dokonce 25:3. Ve druhém poločase si dokázaly vedení pohlídat a připsat si výhru 52:22.⁴⁵ Frágnerová vsítla soupeřkám 19 bodů a byla tak nejlepší střelkyní ČSR, za ní se dále prosadily: Tomášková (13 bodů), Kopáčková (10 bodů), Patková a Preussová (4 body) a Bartlová (2 body). Za soupeře z Francie se nejvíce prosadilo Michelin Bejaud, když na konci zápasu měla dle statistik 8 bodů.⁴⁶

Obrázek 3./ Figure 3.

Momentka ze zápasu mezi Československem a Francií./ A snapshot of the game between Czechoslovakia and France.

V předposledním zápase finálové skupiny narazilo Československo na Maďarsko a jako by si ČSR vzpomnělo na výkon v první půli proti Sovětskému svazu, po prvním poločase byl totiž stav skóre 9:29. Domácí se na naše reprezentantky dobře připravily a zápas, ve kterém se mělo rozhodnout o tom, kdo získá stříbrné medaile, dotáhly do vítězného konce. Nic na tom nezměnil ani lepší herní projev Československa v druhé půli. Nejvíce bodů v zápase (11) dala Maďarka Ilona Feket-Molnarne. Za

⁴² Krajcigr, M. (2018). *Historie basketbalu v českých zemích od roku 1945 do současnosti*. (Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice, Česká republika).

⁴³ V prvním poločase měl Sovětský svaz úspěšnost 85 % z pole.

⁴⁴ Kríž, M., & Pošvâr, J. (1950). SSSR – ČSR 80:41 ženy. *Házená, košíková, odbíjená*, 2(6), 17–18.

⁴⁵ Gacík, J. (2007). *Kronika československého a slovenského basketbalu*. Žilina: BADEM, s. 30.

⁴⁶ FIBA Archive. 1950 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 7. listopady 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/4/grid/1/rid/329/sid/2271/tid/270/_/1950_European_Championship_for_Women/statistic.html

ČSR se prosadily: Chytilová (8 bodů), Kopáčová Frágnerová (6 bodů), Bartlová a Preussová (4 body), Tomášová (2 body) a Hajná (1 bod). Československo podlehl Maďarsku 32:49 (9:29).⁴⁷

Ve svém posledním utkání na šampionátu se 20. května 1950 rozloučily Čechoslovačky s turnajem výhrou nad Polskem. Po první polovině hry bylo skóre ve prospěch Československa 16:6. Skvělá obrana, která povolila soupeřkám pouhých šest bodů v poločase, dala základ i do posledního hracího období. Vítězství 40:20 znamenalo bronzové medaile pro Československou reprezentaci na II. ME žen v Budapešti.⁴⁸

Největší střeleckou oporou československého výběru na turnaji byla Eva Frágnerová, která dala celkem 76 bodů za sedm zápasů. S průměrem 10,6 bodů na zápas se umístila na 6. místě mezi nejlepšími střelkyněmi turnaje. Hodnocení ME trenéra Dobrého znělo takto:

„... *Velmi proměnlivá forma všech hráček, která ztěžovala výběr družstva a střídání. Nejcharakternějším rysem byl slabý nástup a vůbec celý první poločas. Naopak ve druhém poločase se vždycky dobře rozehrály a na konci zápasu předčily svého soupeře, včetně Maďarska a Sovětského svazu. Clonění jsme prováděli zřídka, ačkoli nám dosti vycházelo. Družstvo se ukázalo jako dobrý kolektiv, někdy snad trochu zhýčkaný, ale ochotný podrobit se příkazům vedoucích...*“⁴⁹

Konečné pořadí všech týmů na II. ME bylo následující: 1. SSSR, 2. Maďarsko, 3. Československo, 4. Francie, 5. Itálie, 6. Polsko, 7. Rumunsko, 8. Belgie, 9. Švýcarsko., 10. Rakousko, 11. Izrael, 12. Nizozemsko.⁵⁰

Stříbro pro Čechoslovačky z III. ME žen v Moskvě

Druhým velkým úspěchem československé ženské reprezentace na mezinárodní úrovni byla stříbrná medaile z III. mistrovství Evropy v Moskvě. Turnaj se uskutečnil od 18. do 25. května 1952 na tamním fotbalovém stadionu Dynamo Moskva. Pro účely basketbalových zápasů bylo na tomto stadionu postaveno antukové hřiště s koši a dřevěnými deskami. ČSR si v Rusku vylepšila nejlepší umístění na ME z minulého turnaje přesto, že v přípravě sehrály naše reprezentantky pouze jediné přátelské utkání.⁵¹

Celkem se šampionátu zúčastnilo 12 zemí, které byly rozděleny do tří základních skupin. Z těchto skupin postupoval do finálové skupiny pouze jeden nejlepší tým. Československo bylo naloženo do skupiny A společně s Rumunskem, Francií a Bulharskem. Ve skupině B se mezi sebou utkalo Finsko, Maďarsko, Itálie a Rakousko a ve skupině C se do finálové skupiny snažila dostat Německá demokratická republika (NDR), Polsko, Sovětský svaz a Švýcarsko.⁵²

Tým vedl, stejně jako na minulém ME, trenér Lubomír Dobrý. Do nejužší nominace se dostaly tyto hráčky: Kopáčková Dana (kapitánka, Dynamo Slavia Praha), Kolářová Dana (Slovan Orbis Praha), Kasová Miroslava (Slovan Orbis Praha), Hubálková Dagmar (Slovan Orbis Praha), Havlíková Hana (Slovan Orbis Praha), Blahoutová Milena (Sparta Sokolovo Praha), Kopanicová Zdena (Sparta Sokolovo Praha), Frágnerová Eva (Sparta Sokolovo Praha), Holešovská Jiřina (Stavoprojekt Žabovřesky Brno), Dobrá Zdena (Stavoprojekt Žabovřesky Brno), Tomášková Miroslava (Stavoprojekt Žabovřesky Brno), Neubauerová Věra (Stavoprojekt Žabovřesky Brno), Šnodová Miluše (Zbrojovka Brno) a Vagentová Věra (Tesla Strašnice Praha).⁵³

⁴⁷ FIBA Archive. 1950 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 7. listopady 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/9/grid/1/rid/329/sid/2271/tid/270/_/1950_European_Championship_for_Women/statistic.html

⁴⁸ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 112.

⁴⁹ Dobrý, L. (1950). Poznatky z mistrovství Evropy košíkové žen. *Házená, košíková, odbíjená*, 2(6), 16.

⁵⁰ Gacík, J. (2007). *Kronika československého a slovenského basketbalu*. Žilina: BADEM, s. 30.

⁵¹ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 123.

⁵² FIBA Archive. 1952 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 8. listopad 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/event/p/sid/2272/_/1952_FIBA_Eurobasket_Women_Final_Round/group-standing.html

⁵³ Gacík, J. (2007). *Kronika československého a slovenského basketbalu*. Žilina: BADEM, s. 39–44.

Obrázek 4./ Figure 4.

Československá reprezentace při slavnostním nástupu k zahájení III. ME./ Czechoslovak representation at the opening ceremony of the III. European Championship.

Obrázek 5./ Figure 5.

Momentka ze zápasu mezi ČSR a Bulharskem./ A snapshot of the game between Czechoslovakia and Bulgaria.

V základní skupině se Českoslovačky utkaly postupně s Bulharskem (18. května 1952), Francií (19. května 1952) a Rumunskem (20. května 1952). Všechna utkání skončila vítězně pro Československo. Tři výhry a ani jedno zaváhání posunulo ČSR do finálové skupiny.⁵⁴

V prvním utkání základní skupiny si Českoslovačky poradily s Bulharskem. K zápasu nastoupily 18. května 1952 ve 13:00 a v poločase vedly o 11 bodů (33:22). Druhý poločas sice o dva body prohrály, ale náskok z první poloviny zápasu na výhru 56:47 stačil. Nejlepší střelkyní zápasu byla

⁵⁴ FIBA Archive. 1952 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 8. listopad 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/team/p/sid/2272/tid/270/_/1952_European_Championship_for_Women/index.html

Maďarka Vanja Vojnová s 27 body. Za Československo se prosadila Hubálková (21 bodů), Tomášková (10 bodů), Kopáčková (8 bodů), Blahoutová (7 bodů), Havlíková (6 bodů) a Kopanicová (4 body).⁵⁵

Ke druhému utkání ve své skupině A nastoupilo Československo proti Francii 18. května 1952 od 17:40. Francie byla velmi silná, ale ČSR je dokázala předčít hlavně v tělesné připravenosti, která byla znát především ve druhé půli, do které vstupovaly Českoslovačky s devítibodovým náskokem (30:21). Vedení se jim díky rychlým protiútokům podařilo ještě navýšit.⁵⁶ Nejlepší střelkyní byla opět hráčka soupeře. Dvacet bodů zaznamenala Edith Klockner-Tavert a jen o dva body méně dala Tomášková. Dále se prosadila Hubálková (16 bodů), Kopáčková (12 bodů), Blahoutková (8 bodů) a Havlíková s Dobrou (4 body). Československo porazilo Francii konečným rozdílem 18 bodů (62:44).⁵⁷

V posledním zápase v základní skupině, hraném v kryté hale Dynama, nedaly Českoslovačky Rumunkám šanci. Velmi dobrá taktická hra proti rumunské zónové obraně a rychlé protiútoky zajistili výhru 55:28 (36:18) československým reprezentantkám. ČSR si tak zajistila účast ve finálové skupině a nejhůře třetí místo na šampionátu.⁵⁸ Ve třetím hracím dni po sobě nebyla únava na našich hráčkách znát. Rumunky sice daly v první půli 18 bodů, Českoslovačky daly ovšem dvojnásobný počet bodů. Po změně stran náskok ještě navýšily a mohly se začít připravovat na další fázi turnaje.⁵⁹

Obrázek 6./ Figure 6.

Momentka ze zápasu v kryté hale Dynamo Moskva mezi ČSR a Rumunskem./ A snapshot of a match at the Dynamo Moscow indoor stadium between Czechoslovakia and Romania.

Finálová skupina začala pro československé reprezentantky 22. května 1952 zápasem s Maďarkami od 19:00. Reprezentantky z Maďarska předvedly dobrou hru, ale za svými výkony z předchozích let přeci jen lehce zaostávaly. Jejich omlazená sestava bez Stieborné, Sárosdyné a Czucz prohrávala v po-

⁵⁵ FIBA Archive. 1952 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 8. listopad 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/3/grid/A/rid/344/sid/2272/tid/270/_/1952_European_Championship_for_Women/statistic.html

⁵⁶ Ruch v tělovýchově a sportu, VII., 1952, č. 24, s. 9.

⁵⁷ FIBA Archive. 1952 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 8. listopad 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/1/grid/A/rid/344/sid/2272/tid/270/_/1952_European_Championship_for_Women/statistic.html

⁵⁸ Ruch v tělovýchově a sportu, VII., 1952, č. 24, s. 9.

⁵⁹ FIBA Archive. 1952 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 8. listopad 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/2/grid/A/rid/344/sid/2272/tid/270/_/1952_European_Championship_for_Women/statistic.html

ločase 19:27.⁶⁰ V druhé polovině Českoslovačky svůj náskok ještě navýšily a vedení nejlepší střelkyně zápasu Hubálkovou s 32 body, mohly pomalu myslet na zápas o první místo se Sovětským svazem. ČSR vyhrála 65:36. Nejlepší střelkyně soupeře byla Margit Pilk-Blahone s 11 body. Za ČSR se dokázala prosadit Tomášková (14 bodů), Blahoutková (10 bodů), Kopáčková (7 bodů) a Havlíková (2 body).⁶¹

Poslední finálové utkání se začalo hrát na fotbalovém stadionu Dynamo Moskva 25. května 1952 od 16:00 před 25 000 diváky. Start utkání provázal lehký déšť. Terén nebyl v ideálním stavu, což pocítila obě družstva, ovšem více negativně ovlivněna se zdála hra našich reprezentantek. Základní sestava Havlíková, Hubálková, Blahoutová, Tomášová a Kopáčková brzy ztrácela 4:13. Skvělá podkošová hráčka Československa Hubálková byla velmi dobře bráněna a soupeř ze SSSR neváhal sáhnout ani ke zdvojení. Po vystřídání Tomáškové⁶² Kopanicovou, se československý herní projev zlepšil. Českoslovačky začaly využívat volných hráček po zdvojování soupeře a v 15. minutě snížily na 20:21.⁶³

V poločase byl stav 22:29. Po výměně stran přešel lehký déšť v prudký déšť. Hra se musela přerušit a hřiště upravit. Do úprav hřiště se zapojily i československé reprezentantky. Po 45 minutách přerušení pokračovala hra na kluzké antuce a s kluzkým míčem. Vyfaulování Tomáškové a skvělé výkony hráček Sovětského svazu, vedeného Maximovovou a Mamentěvovou (44 bodů dohromady), vyústili v celkem jasné vítězství SSSR 52:29.⁶⁴ Za Československo se dokázala bodově prosadit Hubálková (7 bodů), Blahoutková a Havlíková (6 bodů), Tomášková (4 body), Kopanicová (3 body), Dobrá (2 body) a Kopáčková (1 bod).⁶⁵

Obrázek 7./ Figure 7.

Fotografie z finálového zápasu III. ME v Moskvě./ A photo from the final game of the third European Championship on Moscow.

Celkově zvítězila reprezentace SSSR. Stříbrné medaile bralo Československo. Bronz patřil Maďarům. Pořadí na dalších místech bylo následující: 4. Bulharsko, 5. Polsko, 6. Itálie, 7. Francie, 8. Švýcarsko, 9. Rakousko, 10. Rumunsko, 11. Finsko a 12. NDR.⁶⁶ Dagmar Hubálková se s celkem 92 body (18,4 bodů na zápas) umístila na třetím místě mezi královnami střelkyň na turnaji za Ruskou Raisou

⁶⁰ Ruch v tělovýchově a sportu, VII., 1952, č. 24, s. 8–9.

⁶¹ FIBA Archive. 1952 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 8. listopad 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/game/p/gid/1/grid/1/rid/345/sid/2272/tid/270/_/1952_European_Championship_for_Women/statistic.html

⁶² Tomášková byla vystřídána z taktických důvodů pro tři osobní chyby.

⁶³ Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 125.

⁶⁴ Novotná, J. (1995). Procházka historií. *Basket*, 2(1), 23–24 a také Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia, s. 125.

⁶⁵ ČTK. (1952). Košíkářky druhé nejlepší v Evropě. *Rudé právo*, 33(133), 4 a také z Novotná, J. (1995). Procházka historií. *Basket*, 2(1), 23–24.

⁶⁶ Gacík, J. (2007). *Kronika československého a slovenského basketbalu*. Žilina: BADEM, s. 40.

Mamantěvové (121 bodů, 24,2 bodů na zápas) a Bulharkou Vanjou Vojnovou (93 bodů, 18,6 bodů na zápas).⁶⁷

Závěr

Československé reprezentantky dosáhly v období po II. světové válce několika významných úspěchů. Těmi dílčími byly již samotné účasti na II. a III. ME. Nezůstalo ovšem pouze u účastí, Československo získalo z ženských evropských turnajů i několik cenných kovů.

Prvním opravdu velkým úspěchem v poválečném období byla bronzová medaile z II. mistrovství Evropy žen v Budapešti. Československé reprezentantky zakončily turnaj s bilancí pět výher a dvě porážky. Z celkového počtu 12 účastníků se utkala ČSR se sedmi zeměmi, přičemž nestačila pouze na reprezentační výběry SSSR a Maďarska.

Na třetí místo z roku 1950 navázala československá ženská basketbalová reprezentace o dva roky později na III. ME v Moskvě. V roce 1952 vybojovalo Československo stříbrné medaile, kdy za sebou nechalo dalších 10 reprezentací. Tentokrát odehrály ženy celkem pět utkání, zaváhaly a prohrály pouze jednou.

Československá ženská basketbalová reprezentace tak po zformování základny nezaostávala za mužskou reprezentací. Muži dokázali ihned po druhé světové válce vyhrát titul mistrů Evropy v roce 1946. Mezi jejich další úspěchy patří dvě druhá místa z evropských šampionátů v letech 1947 a 1951.⁶⁸ Ženy se v tomto období umístily na třetím a druhém místě.

Basketbalová reprezentace žen ČSR v úspěších z let 1950 a 1952 dále pokračovala. Zařadila se mezi pravidelné účastníky evropských šampionátů a začala se účastnit a sbírat vítězství i na světových mistrovstvích. Jen v padesátých letech devatenáctého století získala ještě dalších pět medailí. Dvě bronzové a jednu stříbrnou medaili přivezly reprezentantky z mistrovství Evropy a dvě bronzové z mistrovství světa. V nastoleném trendu pokračovala ženská basketbalová reprezentace Československa i v šedesátých a sedmdesátých letech, když v tomto období získala dalších 12 medailí. K ústupu z nejvyšších příček došlo v osmdesátých letech. V této době získaly reprezentantky pouze dva cenné kovy. Po rozdělení Československa dokázala česká ženská reprezentace do současnosti získat tři medaile.

Prameny a literatura

Archivní fondy

Archiv FIBA.

Periodika

Basket, roč. II., (1995).

Česká Kinantropologie, roč. XXII. (2018).

Československý sport, roč. XVII.–XVIII. (1969–1970).

Rudé právo, roč. XXVI.–XXXIII. (1945–1952).

Instruktor pro míčové hry, roč. I. (1949).

Házená, košíková, odbíjená, roč. II. (1950).

Ruch v tělesné výchově a sportu, roč. V.–VII. (1950–1952).

Stadion, roč. II. (1954).

Studia Kinantropologica, roč. XIII.–XIX. (2012–2018).

Literatura

Bažant, J., & Závozda, J. (2014). *Nebáli se své odvahy*. Praha: Olympia.

Bělohávek, J. (2010). *100 let českého vysokoškolského sportu*. Praha: Olympia pro Českou asociaci univerzitního sportu.

Dobrá, L. (1950). Poznatky z mistrovství Evropy košíkové žen. *Házená, košíková, odbíjená*, 2(6), 16.

Gacík, J. (2007). *Kronika československého a slovenského basketbalu*. Žilina: BADEM.

⁶⁷ FIBA Archive. 1952 EUROPEAN CHAMPIONSHIP FOR WOMAN. Získáno 8. listopad 2019, z https://archive.fiba.com/pages/eng/fa/statistics/p/gid/2/grid/1/rid/345/sid/2272/tid/270/_/1952_European_Championship_for_Women/player-leaders.html

⁶⁸ Krajcigr, M. (2018). Příspěvek k historii československé basketbalové reprezentace v letech 1945–1955. *Studia Kinantropologica*, 19(3), 221–234.

- Krajcigr, M. (2018). *Historie basketbalu v českých zemích od roku 1945 do současnosti* (Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice, Česká republika).
- Kříž, M., & Pošvář, J. (1950). SSSR – ČSR 80:41 ženy. *Házená, košíková, odbíjená*, 2(6), 17–18.
- Novotná, J. (1995). Procházka historií. *Basket*, 2(1), 23–24.
- Tlustý, T., & Štumbauer, J. (2013). *Tělesná výchova a sport v organizacích YMCA a YWCA v meziválečném Československu*. České Budějovice: Vlastimil Johanus TISKÁRNA.

Internet

- FIBA basketball Archive. (2019). Získáno 7. listopad 2019, z <https://archive.fiba.com>.
- FIBA basketball. (2019). Získáno 7. listopad 2019, z <http://www.fiba.com>.
- FFBB. (2019). Získáno 7. listopad 2019, z <http://www.ffbb.com>.

Filmy

- Pocta basketbalovým legendám*. (2014). Dokumentární cyklus České televize.

Mgr. Miroslav Krajcigr
KTVS PF JU
Na Sádkách 305/2a
370 05 České Budějovice
mkrajcigr@pf.jcu.cz